

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljan-
jem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
pol leta 1 „ 60 „
četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
spravništvu v škofijsk.
poslopiju (Bischofhof.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sobne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamezne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Bližnje volitve pa „Cillier-Zeitung“.

Med prebivalci naših mest in trgov nabaja se precej takih pametnih mož, katerim močno že preseda večno psovanje na slovenske sodeželane, vedno hujskanje na „dumme Windische“. Predobro namreč spoznavajo potrebo mednarodnega miru in zastopnosti; zlasti trgovci, obrtniki itd. čutijo potrebo seznaniti se z slovenščino. Nedavno se je nek Mariborčan hudoval na tiste somestjane, ki dajo svojej deci namesto vsaki den potrebne slovenščine učiti francoski in angleški, katerih jezikov znanje pri nas malo komu koristi. Še večje število je onih mestjanov, ki nemlo tožijo o jalovosti liberalnih in ustavovernih naprav in obljub ter prav osorno govorijo o silnih davkih in prikladah, kojih pred hvalisano sedajšo liberalno dobo ni bilo. Tudi takih mož je veliko, ki dobro sprevidijo, zakaj se je zadnja leta toliko udrihalo po duhovnikih, jezuitih itd. namreč mnogo le zato, da za slepljeni in glušeni ljudje ne zapazijo brž, kako in zakaj davki rastejo, oderuh razsajajo, prebivalstvo uboža, obit peša, kupčija hira, narodi duševno, uravno in gmotno propadajo v korist prime-roma majhnej pešiči denarnih, večjidel judovskih, mogotcev itd. Sploh pametnih mož med mestjani in tržani je že dovolj, ki spoznavajo potrebo, enkrat konec storiti nesrečnemu gospodstvu liberalne-ustavoverne stranke, toda na dan še se ne upajo in zakaj ne? Zato ne, ker se še preveč bojijo predrznih kričučev, ki po raznih novinah razsajajo, ščuvajo in tako vse strahujejo. Eden izmed takih rovarjev se je nedavno oglasil v „Cillier-Zeitung“, doposlavši sicer nedolžnemu uredniku članek o prihodnjih volitvah za deželni zbor štajerski: „Zu den Landtagswahlen“. Ta članek je izbor političnega nasiljenja, pisateljske predrznosti in liberalne lažljivosti. Nepoznan nam pisatelj vabi ustavoverske prijatelje na shod in pogovor 31. okt., da bi se izvolil poseben volilen odbor in postavili ustavoverni liberalni prav za prav nemškutarski kandidati ne za mesto Celje in njemu pridjane trge: Brežice, Sevnico, Laško, Gorčijgrad, Ljubno, Mo-

zirje, Žavec in Vojnik, ampak za sloven ke kmetske volilce okrajev celjskega, vranskega, gornjegraškega, konjskega, šmarijskega in laškega. To je goropadna predrznost! Kmetski ljudje so že zavolj čednega volilnega reda na slabem, ker se jim je, mestom, trgom in velikim posestnikom na ljubo in korist, 17 poslancev premalo odkazalo. To pa celjskim ustavom še ni dosti, ampak bočejo slovenskim kmetom še ostale poslance z mestjanskimi ustavoverci, liberalci in nemškutarji spodrinoti! Celje z pridjanimi trgi šteje 19.691 prebivalcev in plačuje 49.181 gld. davka (brez vojnih priklad) ter voli enega poslanca (Nekermann), nasproti pa je kmetskih ljudi v gori omenjenih okrajih 98.793, ki plačujejo 185.830 gld. dače ter volijo samo 2 poslance (dr. Vošnjak, dr. Dominkuš) namesto 5. Vendar še ta dva se jim ne privoščita! Ali to ni drzno nasilovanje? Kdaj pa se kmetje brigajo in vtikajo v volitve mestnih poslancev? — Nepoznani nam pisatelj kaže na dalje res malo spoštovanja do svojih čitateljev, večjidel samih Celjanov, ker jih z tolikimi kosmatimi neresničnostmi, če ne golimi lažmi, krmi in pita, ob enem pa na prečestito duhovščino, katera Celjanom gotovo nikoli ni bila niti na najmenjšo škodo, neopravičeno psuje in brezsravno natolcuje. Mešniki na deželi so mu „klerikalni petelini prepirljivci“, ki kmetske žene strahujejo in pametne sotovariše in prednike pri konzistoriju ovadujejo. Potem „črni ovni z zvoncem“. Najgrše zmerja častite očete lazariste, katere pa iz nevednosti ali lažljivosti ima za jezuite. Pravi, da uboge ljudi, dekline in sploh vso kmetsko ljudstvo ob Savinji slačijo, denarje pa na Francosko pošiljajo. Očita jim, da ljudi v spovednici, na prižnici z strašnim preklinjevanjem (Bannflüche) očaravljajo, kakor kaže ropotače. Imenuje jih „krvopijice, mračnjake, krvosodne roziče“, ki so krivi, da pogosto žene okradejo svoje moževe in denar k sv. Jožefu занesejo ter delajo kakor nek-
daj sv. Krišpin, ki je usnje kradel in iz njega siromakom črevlje narejal itd. Tako ostudno piše ovi nam nepoznani pisatelj in ščuje tako svoje čitatelje proti duhovnikom ter Celjane krmi z očitimi lažmi

n. pr. da je nek župnik letos na Kranjskem bil v deželni zbor izvoljen, ker je žene naščuval proti možem, ki so potem prisiljeni župniku dali svoje glasove. Med kranjskimi poslanci ni najti niti edinega župnika. Sploh pameten človek se z ostudom obrne proč od take nesramnosti in strauka, ki se poslužuje takih sredstev, zasluži popolno zaničevanje. Kdor se nje dotakne, se ognjusi. To so menda čutili tudi celjski prebivalci, kar z veseljem tukaj priznavamo, ker se napovedanega shoda 31. okt. niso hotli skoro nič udeležiti. Le neizogibljivi Nekermann je prišel in kakih 30 njegovih pristašev, da bi najprej poročal o svojem delovanju v deželnem zboru. Osupnjen je začel: „klein ist zwar die Versammlung, doch hält mich dieses nicht ab . . . t. j. malo vas je prišlo, toda govoril bodem vendarle. . . . Eden pričujočih mu je pa djal: die Leute wollen lieber Thaten, als leere Worte, t. j. ljudje ne marajo za prazne besede, zahtevajo djanja. . . . Ker se 31. okt. ni nič sklenilo, sklicali so celjski ustavaki nov zbor 10. nov. ki se je pa veliko slabše obnesel; še toliko udov ustavovernega društva se ni zbralo, kakor zadnjič. Predsednik, gimnazijalni profesor Marek — no, ta pač nosi zvonec, ne? — spregovori kislega obraza strašno besedo: so also, nicht einmal die beschlussfähige Anzahl der Mitglieder hat sich versammelt. Traurig, sehr traurig“ t. j. še niti toliko društevnikov se ni zbralo, da bi se veljavno sklepali zamoglo; to je žalostno. . . . Mi pa rečemo: to je veselo, to je dobro znamenje, da so tudi pametnejši mestjani ustavoverskega itd. trusa siti in se praznih liberalnih besed ali „fraz“ naveličali. Treba je le, da to tudi pri bodočih volitvah pokažejo in izvolijo može za poslance, kateri so vneti za vsestransko pravičnost, za djansko enakopravnost vseh narodov in torej za pravi mir in spravo med njimi! Slovenci bodemo gotovo samo take izvolili, ne bodemo se dali motiti od nobenih nemškutarskih ali ustavoverskih, liberalnih kričačev, najmenje pa od tistih, ki se za „Cillier-Zeitung“ skrivljejo in po njej v nas klepečejo!

Šolsko prašanje pa avstrijski katoličani.

III. Druga vrsta brezverskih šol je ta, ki pridrži še verski poduk, šole pa odtegne cerkvenemu vodstvu in nadzorstvu. Najbolj silovito je ta sistem izpeljan po radikalnih kantoni na Švicarskem in na Pruskem; v teh deželah je boj zoper krščansko omiko glavni nalog za državo, in vest jih ne peče, ko v ta smoter žrtvujejo pravico in prostost, ki jo v sramoto našemu veku z nogami teptajo. Šola je tam postala takošna, da tudi za podučevanje v verouku skrbi država. To nam kaže beseda, ki jo je govoril pruski minister za uk, ki se glasi: „Ako je v ljudski šoli poduk v veri obligaten (zapovedan), potem ga vreja država in v državnem imenu se podučuje. Tudi najviša sodnija je to spoznala, ko je izrekla, da podučevanje

v veri izvira iz državnega učilništva in da se duhoven, ki samooblastno t. j. brez državnega poklica (mandata) v veri podučuje, stori krivega, da si je prisvojil državno službo“. To je vendar rezek izraz misli: Nič več ne veljajo Zveličarjeve besede, ki jih je apostolom rekel: „Pojte in učite vse narode“, marveč državna oblast bo vse ljudi učila, kar ji bode všeč in je tudi v resnici tako zvane staro-katoliške t. j. najnovejše krivoverce poklicala za verske učnike katoliškim otrokom.

V bolj krotki obliki vidimo tako brezversko šolo pred svojimi očmi; v tej obliki namreč, da so po postavi verouk in verske vaje stvar, za katero skrbi verska zadruga in njeni predstojniki; le pri drugem podučevanju Cerkev nima nič opraviti in nima pravice se vanj vtikati, to ima le država. Vidimo tukaj pred sabo šolo, ki je na zunanje še katoliška, ali vsaj bi imela biti, a vendar ni katoliška, ali vsaj po vredbi nji odkazani ni več taka. Razložek med njo in katoliško šolo je duhovit pisatelj prav točno pokazal tako-le: „Otroci imajo v dveh, k večem v štirih urah na teden vero, — za poduk, pa v 28. ali 26. urah nasprotnost v veri — za zrak in življenje. Poprej je bilo živo krščanstvo po šolah, viselo je na stenah, napolnovalo prostor, šolska soba je bila cerkev drugega reda, svetišče malim. Sedaj pa je soba, v kateri slišimo podučevati v marsikakih rečeh, med drugim se pa podučuje nekoliko v veri. Cerkev je dobila še kotiček notri. Otroci se naučé toliko krščanstva, da o njem sodijo, ali če druge slišijo, da razumó sodbo, in da potem izstopivši iz šole poleg druge modrosti, ki se jim je v glavo ubijala, tudi znajo krščanstvo zaničevati. Župnik je s svojima dvema urama postal ptujec v šoli, večkrat gost, s katerim se malenkostno ravna, vsiljenec, ki ne more prenoviti šolskega duha, da, še slabega šolskega duha ne more panati“. Tukaj vidite, gospoda moja, nasprotje brezverske šole s katoliško šolo. Katoliška šola, del katoliškega življenja, zmožna, da v sodelavnosti z družino vzbudi in ohrani pri otrocih katoliško mišljenje; brezverska šola, posluševališče, ki se pa bode sprevrglo v šolo dvomljivosti (skepticiizma), dvomljivost pa pelje k sovraštvu do svete Cerkve.

Kako pa so vendar prišli do tega, da se za take šole tako goreče poganjajo? Kaj je pravi nagib tem, ki se zato prizadevajo, kaj je smoter, kateri hočejo doseči? To nam prav pomealjivo odkriva pogovor, kateri so naznanili prav zanesljivi tiskani spisi. Tukaj menim namreč pogovor, ki ga je imel katoliški poslanec na Badenskem s znanim profesorjem Bluntschli-jem, ki je na visoki stopinji pri freimaurerjih na Badenskem in v zedinjeni Nemčiji. Konservativni deželni poslanec je kazal učenemu profesorju na razkristijanjenje mladine, ki se narašča in profesor mu je odgovoril: „L. 1848. smo hotli svoj smoter, brezbožno (ateistično) republiko, doseči z bojem na ulici; a reakcija (konservativci) je bila še preveč močna.